

Stortingets kommunal- og forvaltningskomité

Vår ref.:

Deres ref.:

Dato:

PAL

26. april 2026

Innspill til sak om overvannsgebyr

Tekna er fagforeningen for 118 000 naturvitere, teknologer og studenter. Våre medlemmer har høyere utdanning og representerer viktige kunnskapsmiljøer i Norge. Våre medlemmer bidrar med kunnskap, forskning og teknologi til en mer bærekraftig verden.

Innledning

Tekna viser til skriftlig høring i Stortingets kommunal- og forvaltningskomite med frist 26 april om overvannsgebyr. Saken er en oppfølging av forslag fra NOU 2015:16 Overvann i byer og tettsteder. Etter at saken har ligget i 10 år kom saken på høring i fjor høst fra Miljødirektoratet. Klima- og miljødepartementet fremmet proposisjon 27. mars i år om endringer i vann- og avløpsloven som vil gi kommunene hjemmel til å skrive ut et eget overvannsgebyr. Formålet med gebyret er å finansiere åpne løsninger for overvann framfor å føre overvannet i avløpsrør slik dagens avløpsgebyr gir anledning til. Regjeringen hevder at dette vil gi en bedre total løsning for avløps- og overvann og mindre skader fra overvann til en rimeligere penge for innbyggerne.

Tekna støtter innføring av overvannsgebyr

Tekna støtter i hovedsak regjeringens forslag om å gi kommunene anledning til å skrive ut et overvannsgebyr der det er hensiktsmessig. Kommunene mangler i dag muligheten til å finansiere åpne vannveier, dammer og nedsenkede bed gjennom kommunale gebyrer. Dermed blir slike tiltak ikke gjennomført og det oppstår skader forårsaket av vann på avveie på hus, veier og annen infrastruktur som kunne vært unngått. Det jobbes nå godt i flere kommuner med å skille taknedløp og overflatevann fra avløpsvannet for å unngå forurensing fra overløp av kloakk ved styrtregn og flom, og for å gjøre det enklere å rense avløpsvann for nitrogen og fosfor. Behovet for å finansiere åpne løsninger for overvann er derfor økende.

Tekna mener at Stortinget bør uttrykke sin støtte til formålet med gebyret. Stortinget bør også gi klare signaler om at gebyret må forenkles hvis det viser seg at den foreslåtte hjemmelen er for komplisert til at kommunene tar den i bruk. Departementet har allerede gjort en jobb med å forenkle det opprinnelige forslaget som Miljødirektoratet hadde på høring i fjor høst. Tekna var skeptiske til direktoratets forslag der det ble stilt strenge krav til beregninger, utredninger og planer før kommunene kunne skrive ut et overvannsgebyr.

Gebyrsubjektet – hvem skal betale, for hva?

Tekna stiller spørsmål ved om det kun er «eier av eiendom med avrenning til kommunalt overvannsanlegg» som skal betale overvannsgebyr, slik regjeringen foreslår. Departementet understreker at gebyrer skal ha som hovedformål å finansiere en myndighetsbestemt tjeneste og er ment for tilfeller der kommunen utfører en klart definert tjeneste overfor betaleren. Det skal ikke betales for noe annet eller mer. For overvann innebærer tjenesten å få overvannet fra egen eiendom håndtert i et kommunalt overvannsanlegg. Departementet viser til Finansdepartementets rundskriv R-112/15 om gebyrfinansiering.

Teknas utgangspunkt er at regnet faller på alle eiendommer, og alle eiendommer har en avrenning med mindre det er en terrengforsenkning (dump) uten avrenning. Alle eiendommer bør derfor bidra til finansiering av overvannshåndteringen. Til og med eiendommer i terrengforsenkning bør være med på å finansiere overvannshåndtering, slik at kommunen kan hjelpe dem med å avlede vannet via en ledning og redusere fare for oversvømmelse.

Hovedformålet med innføring av overvannsgebyret er å sikre samfunnet mot skader ved styrtregn og forurensning av vassdrag og fjord. Dette er en samfunnstjeneste alle har behov for. Dermed bør alle eiendommer dele på kostnadene gjennom et overvannsgebyr. Det vil sikre samfunnet mot styrtregn. Innbyggerne i kommunen skal på jobb, barn skal til skolen, ambulanse skal komme fram ved kraftig nedbør, eldre skal føle seg trygge og det lokale vannmiljøet skal ikke forurenses. De som har eiendom nedenfor et kommunalt overvannsanlegg har spesielt stor nytte av et slikt anlegg. Men de vil med regjeringens forslag slippe å betale gebyr. Dette framstår som et paradoks.

Departementet har i sitt forslag ikke tatt hensyn til høringsinnspillene fra Blågrønne systemer, KS, Naturviterne, Norsk Vann, Oslo kommune og Tekna om at gebyrsubjektet i forslaget er definert for snevert. Departementet skriver at om gebyret skulle innrettes mot alle eiere av eiendom i en kommune, så ville gebyret bære preg av generell skattelegging. Tekna har et pragmatisk syn på om gebyret bærer preg av skattelegging så lenge det finansierer gode overvannstiltak som lokalsamfunnet har nytte av.

Tekna mener det er uklokt å basere forskriftshjemmelen på en snever forståelse av å «sikre samsvar mellom mottaker av tjenesten og betaleren av tjenesten», slik departementet argumenterer for i sitt forslag. Det framstår kunstig å kun gebyrlegge regnvann fra eiendommer som munner ut i et kommunalt overvannsanlegg. Anlegget vil beskytte lavereliggende eiendommer, og disse slipper dermed gebyr. En snever gebyrlogikk behandler overvann som et uønsket privat utslipp fra høyereliggende eiendommer framfor å behandle det som en felles lokal utfordring.

For Tekna er det ikke avgjørende om kommunenes mulighet til å finansiere overvannsløsninger hjemles i tråd med strenge definisjoner av tjenester den enkelte betaler for at kommunene skal behandle hens overvann. Det avgjørende er at løsningen er enkel for kommunene og at det bidrar til å finansiere overvannsløsninger som alle har nytte av, uavhengig av om en bor oppstrøms eller nedstrøms fra et overvannsanlegg.

Tekna foreslår at Stortinget i sine merknader klargjør at formålet med et overvannsgebyr er å finansiere overvannsløsninger som en felles samfunnstjeneste der alle eiere av eiendom som drar nytte av tjenesten bidrar ved å betale gebyr. Departementet må i utforming av forskrifter til vann- og avløpsloven gi kommunene anledning til å ta høyde for dette når de fastsetter sine lokale forskrifter for overvannsgebyr.